

Опасност од житаричних мува се никада не смањује

Автор(и): доц. д-р Христина Кръстева, ИПАЗР "Н.Пушкарров", София

Дата: 23.10.2022 *Брой:* 10/2022



Larve različitih vrsta žitnih mušica su specijalizovane da se hrane nežnim i slabo diferenciranim tkivima u konusu rasta i formirajućem klasu, na prašnicima, tučku i sadržaju zrna u fazama nalivanja i mlečne zrelosti. Najopasnija šteta na pšenici javlja se u ranim fazama njenog razvoja. Od ekonomskog značaja, najčešće i najrasprostranjenije tokom jesenjeg vegetacionog perioda su crna pšenična mušica, hesenska mušica, ovsena i ječma zrarnica, dok su u proleće to pšenična lukovična muva, crna prolećna pšenična mušica, crna pšenična mušica i hesenska mušica.



zrnarica (frit fly)

Odrasle jединke jesenjih generacija crne pšenične mušice, hesenske mušice i zrnarica migriraju u useve pšenice čim se izlegu, u fenofazi prvog i početka drugog lista. Njihova populaciona dinamika varira u različitim regionima u zavisnosti od klimatskih uslova, roka setve i nicanja pšenice, ali najveću gustinu i najduži period leta postižu u ranije posejanim poljima.



larva zrnarice

Uslovi za normalno nicanje i razvoj jesenje setve i za veći broj izdanaka oštećenih od strane larvi stvaraju se u godinama sa toplom, dugotrajnom i relativno vlažnom jeseni, koje karakterišu prosečne dnevne temperature za period septembar – novembar oko ili iznad višegodišnjeg proseka. Obilnije padavine i niže temperature u oktobru i novembru negativno utiču na letnu aktivnost mušica tokom njihove migracije, na broj položenih jaja i na obim štete.

Crna pšenična mušica najranije migrira na polja u jesen. Ima kratak period leta i napada ranije posejana polja koja su nikla tokom prve i druge dekade oktobra. Posle tog perioda mušice prestaju da lete.



Hesenska mušica

Hesenska mušica i zrnarice napadaju polja koja su nikla do kraja oktobra – prvih dana novembra. Njihov let se završava u prvoj ili drugoj dekadi novembra, u zavisnosti od klimatskih uslova i roka setve pšenice. Ranije posejana polja su jače napadnuta. Ove biološke karakteristike objašnjavaju zašto polja koja niknu u poslednjoj dekadi oktobra ne napada jesenja generacija crne pšenične mušice, a ona koja niknu u prvoj dekadi novembra ne napadaju jesenje generacije hesenske mušice i zrnarica.

Odrasli insekti migriraju polno zreli i, nakon parenja, polažu jaja na mlade biljke. Larve crne pšenične mušice prve se izlegu u jesenjem vegetacionom periodu – već krajem prve dekade oktobra. Njihov razvoj obuhvata fenofaze drugi list – prvo izdanje pšenice i završava se tokom druge dekade novembra. Početak izleganja larvi ječmine i ovsene zrnarice je kasniji – u trećoj dekadi oktobra, a njihova štetna aktivnost odvija se tokom fenofaza drugi–treći list – prvo–treće izdanje žitnih biljaka. Prezimljavaju lutke i potpuno razvijene larve.

Udeo izdanaka oštećenih od strane jesenjih generacija mušica u velikoj meri varira u zavisnosti od klimatskih uslova, regiona, roka setve i nicanja, a najveći je u ranije posejanim (druga polovina septembra) i normalno niklim usevima. Tokom jesenjeg vegetacionog perioda u usevima je prisutna i pšenična lukovična muva. Vrsta je rasprostranjena i najbrojnija je u usevima pšenice tokom jesenjeg vegetacionog perioda. Odrasle jedinke počinju da migriraju u prvoj i drugoj dekadi oktobra, kada su biljke u fenofazi prvog–drugog lista, i tu se zadržavaju do kraja novembra – prve dekade decembra, u zavisnosti od klimatskih uslova. Najduži period leta – od 35 do 60 ili

više dana – primećuje se na poljima posejanim krajem septembra. Na poljima posejanim u prvoj i drugoj dekadi oktobra ovaj period traje od 30 do 45 dana, dok je na onima posejanim krajem oktobra od 15 do 25 dana. Polja posejana u prvoj i početkom druge dekade novembra ne napada pšenična lukovična muva. Mušice migriraju polno zrele i, nakon parenja, ženke polažu jaja u zemljištu u blizini osnove biljaka, gde prezimljavaju i izlegu se rano narednog proleća u ranije posejanim poljima.

Suzbijanje

Agrotehničke mere su od primarnog značaja za ograničavanje štete koju nanose larve mušica, i pre svega rok setve. U regionima sa visokom gustom populacije glavnih štetnih vrsta koje su pomenute, povoljni rokovi setve su druga i treća dekada oktobra. Druga polovina oktobra je povoljan rok setve u godinama sa prosečnim dnevnim temperaturama iznad višegodišnjeg proseka za period septembar – početak oktobra. Dobra poljoprivredna praksa uključuje **obradu strništa** i **duboku jesenju oranicu** radi smanjenja gustine prezimljavajućih lutki crne prolećne pšenične mušice, kao i **umerenu đubrenje useva azotom** u proleće, što povećava prirodnu otpornost biljaka.

Hemijsko suzbijanje: Prskanje useva protiv odraslih insekata sa Mospilan 20 SP – 15 g/da; Decis 100 EC – 6.3 ml/da pri sledećim **ekonomskim pragovima štetnosti**:

- pšenična lukovična muva – 3 jedinke/m² u fenofazi treći list – izanjanje;
- crna pšenična mušica u jesen – 3 jedinke/m² u fenofazi nicanje – početak izanjanja;
- hesenska mušica – 3 jedinke/m² u fenofazi nicanje – početak izanjanja u jesen.